

Cynyddwch addysg ynghylch cyffuriau

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Medi 2020
Petitions Committee | 13 September 2020

Cyfeirnod: RS21/0633

Rhif y ddeiseb: P-06-1180

Teitl y ddeiseb: Cynyddwch yr addysg a'r wybodaeth sydd ar gael yn rhwydd am gyffuriau yn ysgolion uwchradd Cymru.

Geiriad y ddeiseb:

Fy nod yw sicrhau bod gwybodaeth am gyffuriau ar gael yn ehangach yn ysgolion uwchradd Cymru yn y gobaith o gynyddu dealltwriaeth plant Cymru o gyffuriau a'r diwylliant o'u hamgylch. Rwy'n credu y byddai'n niweidiol i blentyn beidio â gwybod am gyffuriau a'r goblygiadau posibl. Nid oes digon o wybodaeth yn cael ei haddysgu am gyffuriau mewn ysgolion. Fy mhrofiad personol yn yr ysgol oedd un diwrnod o gael gwybod am wahanol gyffuriau a'u heffeithiau ar iechyd. Bu modd i mi ddatblygu fy ngwybodaeth am gyffuriau yn yr ysgol drwy gymryd TGAU Addysg Gorfforol. Ac rwy'n dal i gredu nad yw hyn yn ddigon. Rydw i wedi cael sgysiau gydag athrawon ynglŷn â'r pwnc hwn ond rwy'n teimlo fel nad wyf yn cael unrhyw lwyddiant. Rydw i wedi creu'r ddeiseb hon nid yn unig i annog Gweinidogion Addysg Cymru i gyflwyno rhagor o addysgu ynghylch cyffuriau i faes llafur ysgolion uwchradd, ond hefyd i ystyried addysgu plant am yr effeithiau niweidiol sy'n gysylltiedig â derbyn 'diwylliant cyffuriau'. Yr hyn rwy'n ei olygu gyda hynny yw delio cyffuriau. Rwy'n gallu cydnabod yn llwyr y stigma a'r drwgdeimlad tuag at y syniad o gynyddu'r ymwybyddiaeth o gyffuriau mewn ysgolion, ond, os ydych wedi ymweld â chanol dinas Caerdydd efallai y bydd gennych ddealltwriaeth bod y defnydd o gyffuriau yno'n eithriadol o gyffredin, a dyma lle mae miloedd o blant yn mynd i gymdeithasu.

1. Y cwricwlwm presennol

Ar hyn o bryd, mae iechyd a lles meddyliol ac emosiynol wedi'i gynnwys yn y cwricwlwm drwy Addysg Bersonol a Chymdeithasol (ABCh). Mae darparu Addysg Bersonol a Chymdeithasol yn ofyniad statudol yn y cwricwlwm sylfaenol, ond yr ysgol sy'n penderfynu beth yw'r cynnwys. Mae'r fframwaith anstatudol, y **Fframwaith addysg bersonol a chymdeithasol ar gyfer dysgwyr 7 i 19 oed yng Nghymru** (2008) yn awgrymu dulliau i'w cymryd, a deilliannau dysgu. Mae iechyd a lles emosiynol yn un o bum thema'r fframwaith ABCh. Mae'r cyhoeddiad hwn yn datgan:

Ynghyd â deall dewisiadau iechyd da, dylai'r dysgwyr fod yn ymwybodol o'r peryglon posibl sy'n codi wrth ddefnyddio a chamddefnyddio sylweddau cyfreithlon ac anghyfreithlon.

2. Cwricwlwm Newydd i Gymru

Mae **Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021** yn sefydlu 'Cwricwlwm i Gymru' newydd, ac roedd Llywodraeth flaenorol Cymru'n bwriadu ei roi ar waith fesul cam o fis Medi 2022 ymlaen; mewn ysgolion cynradd a Blwyddyn 7 i ddechrau, ac yna'n cael ei gyflwyno i grŵp blwyddyn hŷn ychwanegol, flwyddyn ar ôl blwyddyn, nes iddo gyrraedd Blwyddyn 11 yn 2026/27. **Ar 6 Gorffennaf 2021 cyhoeddodd** Gweinidog y Gymraeg ac Addysg y bydd gan ysgolion uwchradd yr opsiwn o gyflwyno'r cwricwlwm newydd ym Mlwyddyn 7 ym mis Medi 2022 a bydd yn dod yn statudol ar gyfer Blwyddyn 7 a Blwyddyn 8 ym mis Medi 2023. Yna caiff ei gyflwyno i grŵp blwyddyn hŷn ychwanegol, flwyddyn ar ôl blwyddyn, nes iddo gyrraedd Blwyddyn 11 yn 2026/27.

Mae'r cwricwlwm newydd yn symud i ffwrdd o ddull traddodiadol y cwricwlwm cenedlaethol, lle caiff yr hyn a addysgir ei amlinellu'n fanwl, i un lle mae gan ysgolion hyblygrwydd i gynllunio eu cwricwla eu hunain, o fewn fframwaith cenedlaethol eang. Bwriedir i'r Cwricwlwm i Gymru, felly, fod yn seiliedig ar ddibenion yn hytrach nag ar gynnwys, gyda mwy o bwyslais ar sgiliau ac addysgu'r hyn sy'n bwysig.

Mae'r Ddeddf yn nodi beth yw pedwar diben y cwricwlwm:

- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddysgwyr galluog ac uchelgeisiol, sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn gyfranwyr mentrus a chreadigol, sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn ddinasyddion egwyddorol a gwybodus i Gymru a'r byd;
- Galluogi disgyblion a phlant i ddatblygu yn unigolion iach a hyderus, sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o'r gymdeithas.

Mae'r Ddeddf hefyd yn nodi chwe Maes Dysgu a Phrofiad (MDPh) ar gyfer y cwricwlwm newydd a'r elfennau gorfodol ynddynt. Y chwe MDPH yw:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Y Dyniaethau
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg.

Yr elfennau gorfodol yn y Meysydd Dysgu a Phrofiad fydd: Saesneg, Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb; Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a Chymraeg.

Mae'r Ddeddf yn darparu 'Cod yr Hyn sy'n Bwysig' i nodi cysyniadau allweddol dysgu a phrofiad ym mhob un o'r Meysydd Dysgu a Phrofiad, a bydd yn rhaid i gwricwla ysgolion gwmpasu pob un o'r cysyniadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi 'Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig' yn nogfennaeth y Cwricwlwm i Gymru. Bwriad hyn yw darparu'r 'dull cenedlaethol' a fydd, yn ôl Kirsty Williams, y Gweinidog Addysg ar y pryd, yn sicrhau cysondeb i ddysgwyr.

Cyhoeddwyd y canllaw statudol dros dro ar **Faes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles**, ym mis Ionawr 2020. Dyma ddau o'r Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig:

- Mae'r ffordd rydym yn gwneud penderfyniadau yn effeithio ar ansawdd ein bywydau ni a bywydau eraill.
- Mae'r ffordd rydym yn ymwneud â dylanwadau cymdeithasol yn siapio pwy ydyn ni, ac yn effeithio ar ein hiechyd a'n lles.

Cynhaliodd Llywodraeth Cymru **ymgyngoriad ar ddiwygiadau i'r Datganiadau o'r Hyn sy'n Bwysig** (a fydd yn ffurfio'r Cod yr Hyn sy'n Bwysig statudol) rhwng 21 Mai a 16 Gorffennaf 2021. Ni newidiwyd y ddau Ddatganiad o'r Hyn sy'n Bwysig uchod.

Mae'r canllaw statudol dros dro ar Faes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles yn nodi'r canlynol:

Dylid cefnogi dysgwyr i ddatblygu ymddygiadau cadarnhaol yn eu hiechyd a lles ehangach. Gallai hyn berthyn i ystod o ffactorau, gan gynnwys deiet, sylweddu, glendid, haint, yr amgylchedd ffisegol, cwsg a gorffwys. Dylai lleoliadau, ysgolion ac ymarferwyr ystyried pa brofiadau fydd yn cefnogi dysgwyr i ddeall sut y gall y ffactorau hyn ddylanwadu ar eu hiechyd a lles, datblygu'r sgiliau i gefnogi ymddygiadau iach yn perthyn i'r ffactorau hyn a'r hyder ac ysgogiad i gefnogi'r ymddygiadau hyn gydol oes.

Wrth drafod sut y gellir gwneud cysylltiadau rhwng addysgu Meysydd Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles, a Thechnoleg a Gwyddoniaeth, mae'r canllawiau statudol dros dro hefyd yn nodi: 'Gellir

ystyried sut y gall dewisiadau ffordd o fyw effeithio ar y corff dynol (gan gynnwys deiet, defnyddio cyffuriau ac ymarfer)'.

3. Camau gweithredu eraill Llywodraeth Cymru

Ym mis Gorffennaf 2013, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru **Ganllawiau ar gyfer addysg gamddefnyddio sylweddau**. Mae hyn yn rhoi gwybodaeth sy'n ymwneud â darparu addysg briodol ar gamddefnyddio sylweddau yn unol â gofynion presennol y cwricwlwm.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn ariannu Rhaglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan. Mae'r rhaglen hon yn gweithredu ym mhob ysgol gynradd ac uwchradd, ac yn rhoi addysg ar gamddefnyddio sylweddau a materion diogelwch cymunedol a phersonol ehangach ym mhob cyfnod allweddol o'r cwricwlwm. Gwefan ddwyieithog yw **SchoolBeat.org** gan Raglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan, sy'n rhoi gwybodaeth ac adnoddau i athrawon, disgyblion a rhieni gael rhagor o wybodaeth ynghylch cynnwys y gwersi a roddir i blant ysgol gan ein Swyddogion Heddlu Cymuned Ysgolion. Mae Llywodraeth Cymru wedi dyrannu £1.98m ar gyfer y rhaglen ar gyfer 2021-22. Ym **mhapur y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg i'r Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon** ar y gyllideb ddrafft (21 Ionawr 2021), nodwyd:

Mae'r Rhaglen hon yn bwysig o safbwynt addysg a gwaith atal (gan ategu'r broses o Ddiwygio'r Cwricwlwm), ond mae hefyd yn cefnogi anghenion iechyd emosiynol a meddyliol plant a phobl ifanc o ganlyniad i effaith COVID-19, yn unol â'r cynllun parhad.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.